

BANKA KREDİLERİ

29 Haziran 1967

Konuşmamda kalkınma ve sosyal sınıflar açısından kredi konusunu incelemek istiyorum. Krediler sorunu iki yönden önemlidir. Birincisi, ülke kalkınması, yani kalkınmanın finansmanı ile ilgilidir. Kredi politikası, fiyatların istikrarı, genellikle ekonominin istikrarı, sektörler arasında dengeli bir kalkınmayı sağlamak, yatırımların istenilen sektörlerle yönelmesini sağlamak bakımından da bir önem taşımaktadır. İkincisi, kredi dağılımı gelir dağılımını etkileyen önemli bir faktördür. Bu bakımdan kredi dağılımı da, gelir dağılımı gibi sosyal adalet konusunu yakından ilgilendirir.

Verilen rakamlara baktığımız zaman kredi hacminin 1962 ile 1965 yılları arasında yüzde 19,5'lik bir hızla artarak 1965'te 19 milyara yükseldiğini görüyoruz. Bu kredi hacmi, kalkınmanın finansmanı bakımından yetersiz olmuştur. İç ve dış finansman zorlukları içinde bulunduğumuz herkeşçe bilinmektedir. Bununla beraber bu kredi hacminin sektörler arasında nasıl dağıldığına baktığımız zaman görüyoruz ki, bu hacmiyle dahi kalkınmada etkin olabileceğinden çok az bir rol oynamıştır. Çünkü kredi hacminin iç birleşmesine baktığımız zaman ilk gözümüze çarpan nokta, kredilerden yüzde 54,8'inin ticaret sektörüne gittiğidir. Esas kalkınmayla ilgili olan üretim alanlarına ise, yani tarım, sanayi, küçük sanatkâr ve küçük esnafa giden kredilere baktığımız zaman ise, bunların ancak toplam kredilerin yüzde 25,2'sine denk geldiğini görüyoruz. Bu rakamlar 1966 Haziranı itibarıyla ekonomik amaçlı kredilerin dağılımına aittir. Bu üretimle ilgili yüzde 25'in tekrar iç kompozisyonuna baktığımız zaman görüyoruz ki, bunun yüzde 19'u tarım kredileridir, yüzde 4'ü sanayi kredileridir, yüzde 2,2'si de küçük sanayii, el sanatları ve esnafa ait olan kredilerdir. Şu dağılım bile gösteriyor ki, krediler bu hacmiyle dahi oynayabileceği rolden daha az etkin bir rol oynamıştır. Çünkü yarısından fazlası üretime değil, ticarete giden krediler olmuştur. Ve 1962 ile 1965'i karşılaştırdığımız zaman toplam krediler arasında ticari kredilerin payının yükselmekte olduğunu, 1962'de yüzde 49 iken 1965'te yüzde 54,8'e yükseldiğini görüyoruz.

Bu ticari kredilere baktığımız zaman diğer gözümüze çarpan bir nokta ticari kredilerin büyük payının dış ticarete gittiğidir. Dış ticaretten geri kalan ticari krediler de büyük tüccarlara büyük meblağlar halinde gitmektedir. Şimdi dış ticaret, bilindiği gibi, kalkınmayla yakından ilgili bir konudur. Çünkü, dış ticaret hacmi bir taraftan kalkınma için gerekli finansmanı, dövizleri temin edecektir, diğer taraftan dış ticaret hacmi yine kalkınma için gerekli yatırım maddelerinin ve hammaddele- rin ithalini mümkün kılacaktır. Oysa, yine planda verilen rakamlara göre dış ticaret kalkınmamızda oynaması gereken olumlu rolü oynamamaktadır. Ulusal gelir Birinci Plan döneminde yüzde 29,5 arttığı halde, dış ticaret hacmi yaklaşık olarak yüzde 21 oranında artmıştır. Planda çok açıkça da belirtiliyor ki, bundan dolayı dış ticaret

kalkınmada sürükleyici bir rol oynayacağına sınırlayıcı bir rol oynamıştır ve kalkınmamız üzerinde tutucu bir etki yapmıştır. Yine planda belirtiliyor ki, dış ticaretteki bu tutucu, geriletici eğilim, yalnız son yıllara, Birinci Plan dönemine özgü bir olay da değildir. Eskiden beri dış ticaretimiz hep bu eğilimi göstermektedir. O kadar ki, 1953'teki dış ticaret hacmi ancak 1964'te aşılabılmıştır ve 1966'da 1953'ü aşma oranı da ancak yüzde 28 olmuştur. Yani demek ki dış ticaretimizde birtakım köklü nedenler var ki, bu, dış ticaret hacmini kalkınmamız üzerinde geriletici ve tutucu bir rol oynamaya, bir etki göstermeye yöneltiyor.

Diğer taraftan dış ticaret hacmi kalkınmamız için gerekli olan yatırım malları ve hammadde ithaline de izin vermemektedir. Şimdi demek ki, kredi hacminde yarıdan fazla payın ticarete gitmesi, bu ticari krediler arasında da yine aslan payının dış ticarete gitmesi ve milyonlara varan bu kredilerle çok ufak bir grubun milyonlara varan özel kazanç, gelir sağlamaları, ülke ekonomisi üzerinde tutucu ve önleyici bir etki göstermektedir. Hem milyarlarca krediyi alıyorlar, hem özel gelirleri bakımından milyonlarca kazanç sağlıyorlar, hem de ülkenin kalkınmasında oynamaları gerekli olan olumlu rolü oynamıyorlar. Dış ticaret hacminin bu durumunun ve kredilerin böyle olumlu şekilde kullanılmayışının yine krediler bakımından bir başka olumsuz sonucu oluyor, o da şudur: Dış ticaret hacmi kalkınmamızı finanse etmeye yetmediği için dış borçlanmalara gitmek zorunda kalıyoruz. Dış borçlanmaların, tüm borçlanmalar arasındaki yüzdesi düşüyor, ama miktar olarak bu borçlanmalar düşmüyor, tersine artıyor ve bu konuya yeniden değineceğim.

Dış ticaret hacminin ve onu destekleyen kredi politikasının ülke kalkınması bakımından bu kadar zararlı rol oynaması gösteriyor ki, bu alanda köklü önlemlerin alınması gereklidir. Partimiz dış ticaretin bu önemli rolünün bilincine varmış olduğu içindir ki, önlem olarak programına dış ticaretin devletleştirilmesi maddesini koymuştur. Elbette ki bugünkü özel sektörcü iktidardan dış ticareti devletleştirmesini bekleyemeyiz. Ama hiç değilse dış ticareti daha sıkı bir şekilde Devletin denetimi altına alacak ve oraya akıtılan kredilerin daha olumlu bir şekilde kullanılmasını sağlayacak önlemleri almasını isteyebiliriz. Oysa yine İkinci Beş Yıllık Planda açıkça belirtiliyor ki, ihracatı teşvik için alınan önlemler ne yazık ki gereği gibi uygulanamamış ve istenilen sonuçları vermemiştir. Örneğin planda deniliyor ki, destekleme önlemlerinden ancak bu yöntem ve uygulamalardan haberdar olan küçük bir grup faydalanmaktadır. Destekleme önlemleri birçok durumlarda destekleme önemi olmaktan çıkıp bir ödüllendirme niteliğini almaktadır ve yine planda belirtiliyor ki, Birinci Beş Yıllık Planda öngörülmüş olan önlemlere karşın ithalatın, yatırım için gerekli malların ithaliyle sınırlı kalması sağlanamamış ve spekülatif nitelikteki ithalat önlenemmiştir.

Sanayie ayrılan kredilerin, ticarete ayrılan kredilere oranla çok küçük olduğuna değindim, yüzde 4. Eğer bu yüzde 4 oranındaki sanayi kredilerinin daha ayrıntılı bir dökümü elde olsaydı, herhalde o zaman görülecekti ki, bu yüzde 4 oranındaki sanayi kredileri dahi kalkınma bakımından en verimli ve olumlu şekilde kullanılmamaktadır. Çünkü hep biliyoruz ki, ülkede bir sanayileşme olmakla beraber, bu sanayileşme gerçek bir sanayileşme süreci şeklinde değildir, temel sanayilerin kurulması şeklinde değildir, daha çok tüketim malları sanayiinin, montaj ve ambalaj

sanayiinin gelişmesi niteliğindedir.

Küçük sanayi, küçük sanatkâr ve esnafa verilen kredilere baktığımız zaman göze çarpan ilk nokta, bu büyük kitlenin krediden hemen hemen yoksun bir durumda bulunduğudır. Planda verilen rakamlara göre, 1965 yılında 20 bin küsur küçük sanayi işyeri ve 192 bin küsur el sanatları işyeri vardır. 1967 yılı uygulama programına göre ise, 1965'te verilen küçük sanatkâr ve esnaf kredileri 312 milyon liradır. Bu parayı küçük sanayii ve küçük esnaf ve sanatkârı bir arada alarak hesap edersek iş sahibi başına ortalama bin 466 lira düşüyor. Yalnız sanatkâr ve esnafı alırsak kişi başına bin 619 lira düşüyor ki, bu kredinin ne kadar yetersiz olduğu bu rakamlardan dahi bellidir. Kaldı ki hep bildiğiniz gibi küçük sanayie ve küçük sanatkâr ve esnafa kredi veren kurum, özellikle Halk Bankasıdır. Halk Bankası 1964'te 280 küsur milyon lira, 1965'te 411 milyon lira kredi dağıtmıştır. Fakat bu kredilerin 1964'te yalnızca yüzde 88'i, 1965'te ise yalnızca 75,85'i küçük sanatkâr ve esnafa gitmiştir. Kalan kısmı ticari krediler halinde verilmiştir. Ve bu noktada şunu da hatırlatmak önemlidir ki, hem küçük esnaf ve sanatkâr için kurulmuş olan Halk Bankasının verdiği kredilerde, ticari kredilerin payı yıldan yıla yükselmektedir, hem de ticarete verilen bu krediler hiç değilse küçük esnaf ve küçük sanatkârın durumuna yakın bir durumda bulunan küçük ve orta tüccara verileceğine büyük tüccara verilmektedir. Bugün Halk Bankasının tek kişiye 5 milyon, hatta 10 milyon kredi verdiği görülmüştür. Ve yine Halk Bankasının yıllık raporlarındaki rakamlara göre, verilen kredi miktarı kişi başına ortalama 2 bin 710 liradır. Şunu hatırlatmak gerekir ki, ülkede yine bu Halk Bankasının kendi raporlarında belirttiğine göre 1,5 milyona yakın küçük sanatkâr ve esnaf vardır. Oysa Halk Bankasının kredilerinden yararlanan küçük sanatkâr ve esnaf miktarı 1965'te 100 binin biraz aşağısındadır. Bugün her halde 100 binin biraz üstünde olması gerekir. Bu demektir ki Halk Bankasının dağıttığı kredilerden, tüm küçük sanatkâr ve esnaf kitlesinin onda biri bile faydalanamamaktadır. Geri kalan bir milyon 400 bin küçük esnaf ve sanatkâr, krediden tamamen yoksun durumdadır.

İkinci Beş Yıllık Planda küçük sanayi ve el sanatlarıyla, küçük esnafın kredi sorunu gereği gibi ele alınmış, incelenmiş ve çözüm yolları gösterilmiş değildir. Beş Yıllık Planda küçük sanayinin kredi ihtiyacı konusu yalnızca iki cümleyle ve el sanatlarının kredi sorunu da yine iki cümleyle geçiştirilmektedir. Küçük sanayi için önlemler bölümünde şöyle denilmektedir: "Küçük sanayinin kredi sorunu esnaf kredisi ve küçük sanatkâr kredisi sorunlarından ayrı olarak ve özelliği göz önünde bulundurularak ele alınacaktır. Küçük sanayinin faaliyetlerinin finansmanında kontrollü kredi yöntemi uygulanacaktır."

El sanatlarında ise yine iki önlem öne sürülüyor: "Merkezi ve alt kuruluşlar, hammadde ve kredi temini, teknik yardım konusunda sanatkârlara yardımcı olacaklardır." Sekizinci önlem: "El sanatlarında pazar olanağı olan üretimin finansmanı için gerekli kredi yardımı Ziraat Bankasınca yapılacaktır." Görülüyor ki, planda küçük sanatkârların ve esnafın ve küçük sanayinin kredi sorunu kesinlikle önem verilerek ele alınmamış, nerelerden ve nasıl yeni kaynaklar bulunacağı konusuna hiç dokunulmamıştır.

Bundan başka Beş Yıllık Planda iki hüküm vardır ki, bunlar da çok ilginçtir:

Birincisinde şöyle deniyor: “Sinai üretimin gelişmesiyle el sanatlarında, özellikle küçük sanatlar alanında bulunan üretim konularının yavaş yavaş bu alandan çıktıkları görülmektedir.” Yani el sanatlarının zamanla tasfiye olduğunu ifade etmektedir İkinci Beş Yıllık Plan. Ama yine aynı planda verilen rakamlara göre el sanatları 1963-1965 arasında 162 bin küsur işyerinden 192 bin küsur işyerine yükselmiştir.

Yine planda küçük sanayiyle ilgili olarak şöyle denilmektedir: “Küçük sanayinin faaliyet konusu olan bir kısım üretimin, büyük sanayie geçmesiyle ikinci Beş Yıllık Plan döneminin sonuna doğru belli küçük sanayi dallarında fazla kapasite sorununun öneminin artması beklendiğinden, sorumlu kamu kuruluşları ve meslek kuruluşları bu konuda önlemleri alacaktır.” Görülüyor ki plan, hem küçük sanatların, el sanatlarının, hem de küçük sanayinin zamanla ve çok da uzun bir gelecekte değil, hatta ikinci plan döneminin sonuna doğru yavaş yavaş ortadan kalkacağını, bunların tasfiye edilmekte olduğunu söylemektedir. Bu çok önemli bir sorun. Eğer planın iddia ettiği gibi el sanatları gibi küçük sanayi böyle zamanla hızla tasfiyeye uğruyorsa bu iş kollarında çalışan yurttaşların durumu ne olacaktır? Kapitalist ekonomilerde el sanatlarından ve sanayiden büyük sanayie geçiş, çok amansız ve insafsız bir şekilde olur. Ve bu üretim dallarında çalışan yurttaşlar büyük sanayiyle rekabet edemez duruma düşerek perişan olurlar, iflas ederler. Oysa, bir planlı ekonomide, madem ki planın kendisi artık el sanatlarının tasfiye edilmekte olduğunu, küçük sanayinin daha İkinci Plan döneminde yavaş yavaş ortadan kalkacağını söylüyor, o zaman bu kollarında çalışan yurttaşların nasıl diğer iş sahalarına aktarılacağı, nasıl destekleneceği konusunda da ayrıntılı, tutarlı açıklamalar getirmek zorundadır. Ama, böyle bir program getirmek şöyle dursun bu sorunun üzerine bile değinmiyor. Böyle “resmi kuruluşlar ve meslek kuruluşları gerekli yardımlarda bulunacaktır, uzun vadeli önlemler olacaktır” gibi sözleri ciddiye almaya olanak yoktur. Bunlar yuvarlak sözler olmaktan ileriye gidememektedir.

Bu arada kısaca AID'nin, yani Amerika'nın bu esnaf ve küçük sanayi kredilerine müdahalesi konusuna da değinmek isterim: 1961'den beri AID, Halk Bankasıyla imzaladığı protokoller uyarınca 30 milyonluk bir yardım yapmaktadır. Ama bu yardımı Halk Bankası kendi programına göre ve ülke ihtiyaçlarına göre kullanmamaktadır, imzalanmış olan protokollerden dolayı AID, yani Amerika bu kredilerin kullanımına kendi hesaplarına ve çıkarlarına göre müdahale etmektedir ve bu alanda aynı zamanda Birleşmiş Milletler de bu konuyla ilgilendiği halde, her nedense iki yıldan beri Birleşmiş Milletlerin yapmış olduğu öneri Sanayi Bakanlığınca uyutulmaktadır. Birleşmiş Milletlerin ilgi ve yardımı politik etkiler altında kalsa dahi herhalde Amerika'nın direkt yardımından daha objektif, daha tarafsız olacağına göre, bu konuda da AID'nin bir etkisi olduğundan kuşku duymakta kendimizi haklı buluyoruz.

Tarıma geldiğimiz zaman, planda da belirtildiği üzere tarımda kredi hacmi artışı daha hızlı olmakla beraber, bu kredi hacmi tarımın ihtiyaçlarını karşılamaktan uzakta. Kaldı ki, tarım kredilerinin toplam krediler arasındaki payı, yıldan yıla düşmektedir. Tarım kredilerinin de nasıl kullanıldığına baktığımız zaman yine görüyoruz ki, tarım kredileri hacmi, bu hacmin mümkün kılacağı olumlu etkilerden daha az etkin olmaktadır. Çünkü Denetleme Kurulu raporunda belirtildiği üzere, tarım

kredilerinin üçte birine yakın bir kısmı destekleme alımları için kullanılmaktadır, satın almalar için kullanılmaktadır ve bu suretle üretime toplam tarım kredilerinin üçte ikisinden biraz fazlası kalmaktadır. Oysa raporda önerildiği üzere destek alımlarının Hazine'den karşılanması, tarımda üretime gidecek kredileri çoğaltmak bakımından olumlu bir önlem olacaktır.

Tarımdaki kredilerin, yine çiftçiler arasındaki dağılımına baktığımız zaman görüyoruz ki, küçük çiftçiler yani 1 ile 500 lira arasında kredi alanlar; toplam kredi alanların yüzde 54,7'sini oluşturmaktadır. Yani yine tarımdaki milyarlar esas itibarıyla büyük toprak sahiplerine, büyük işletmelere gitmektedir. Gerçi yıllar içinde 1 ile 500; 500 ile bin lira kredi alan küçük çiftçilerin sayısı azalmakta, bunlara verilen ortalama krediler yükselmektedir. Bazıları bu olayı işte çok az kredi alan küçük çiftçilerin artık daha fazla kredi aldıkları, daha yukarı kredi kategorilerine geçtikleri şeklinde yorumlamaktadır. Oysa rakamlar böyle bir yoruma olanak vermemektedir. Çünkü yıllara baktığımız zaman görüyoruz ki, 1963'te toplam borçlu sayısında bir artma olduktan sonra izleyen yıllarda 1965'e kadar toplam borçlu sayısı düşmüştür. O kadar ki, 1965'te toplam borçlu sayısı 1966'dakinin de altına düşmüştür. Bu demektir ki, artık bir takım köylüler krediden hiç faydalanamaz hale gelmişlerdir. Buna karşılık, alt kademeler böyle olduğu halde bir milyondan fazla olan toplam borçlular arasında, binde bir oranında dahi hesap edilemeyecek kadar küçük olan bir grup yani 289 kişi 50 bin ile 100 bin arasında kredi almakta ve bunlara verilen ortalama kredi 54 bin 800 lirayı bulmaktadır.

Diğer taraftan bu bir milyon küsur borçlu arasında sadece 37 kişiye 100 bin liradan yukarı kredi verilmekte ve her birinin aldığı ortalama kredi, 1965 yılında 626 bin lirayı bulmaktadır. Görülüyor ki, tıpkı toprak dağılımında, gelir dağılımında olduğu gibi kredi dağılımında da çok kesin ve açık bir adaletsizlik vardır. Son yıllarda Ziraat Bankası kişi ve birim kredi haddelerini artırmıştır. Fakat kuşku yok ki bu artırmada yine toprağı olanlar, ne kadar fazla toprağı sahipseler o oranda faydalanmış olacaklardır. Biz şunu önermek ve görmek isteriz ki, Ziraat Bankasının verdiği kredi hadleri, bütün çiftçiler için aynı olmasın. Örneğin 50 dönüme kadar toprak işleyenlere kişi basma veya birim başına verilen kredi haddi daha yüksek olsun. Ama büyük toprakları işleyenlere verilen kişi ve birim kredilerinin haddi daha aşağı olsun. Bu suretle iki olumlu sonuç elde edilecektir. Bir kere orta halli ve küçük çiftçilere gidecek olan kredi hacmi miktarı artacaktır, ikincisi de büyük toprakları işleyen ve bu bakımdan yüz binlerce, milyonlarca yıllık kazancı olan büyük toprak sahipleri esasen kendi ihtiyaçlarını büyük kısmı ile kendi kaynaklarından karşılayabilecek durumda oldukları için bu kadar yüksek krediye ihtiyaçları yoktur ve bu kadar yüksek kredi alamazlarsa, kredilere bir tavan konulursa o takdirde bu yüksek gelirli toprak veya işletme sahipleri yatırımlarını kendi kaynaklarından finanse etmek zorunda kalacaklar, savurganlık niteliğinde olan aşırı tüketimlerini kısıcaklardır.

Biraz da tohumluk krediler üzerinde durmak isterim. Bilindiği üzere tohumluk kredilerin dağılımında büyük kötüye kullanımlar olmaktadır. Görüşüğüm resmi kişiler dahi özel görüşmelerde bunu kabul etmektedirler. Fakat bugün mevzuat dahilinde tohumluk kredinin dağılımındaki kötüye kullanımları önlemeye olanak yoktur. Oysa, Gelir Vergisinin küçük çiftçileri muaf tutan maddesine göre, 300 dö-

nümden fazla toprak işleyenler, hem beyanname vermek zorunda, hem de vergiye tabidirler. Bu bakımdan tohumlukların dağıtımında 1,5 tondan fazla tohumluk isteyenlerden -çünkü yapılan tahminlere göre 300 dönüm toprağa 1,5 ton tohum yeterli gelmektedir- 1,5 tondan fazla tohumluk isteyenlerden bir önceki yılın beyanname örneği ve vergi makbuzu istense, o zaman tohumluk dağılımında büyük haksızlıklar ve kötüye kullanma halleri önlenmiş olur. Ama özel sektörcüyüm diye Devlet eli ile kişileri zengin etme politikasında ısrar eden iktidarın böyle bir yola yanaşmayacağı da bellidir.

Krediler konusunda bir de örgütlenmemiş kredi konusu üzerinde kısaca durmak isterim: Örgütlenmemiş kredi, yani tefecilik. Bu arada, bir not geldi, az önce rakamları yanlış mı söyledim, bilmiyorum. 300 dönümden fazla işleyenlerden beyanname istenir ve vergiye tabidirler: Yanlış söylediysem düzeltirim. Beyanname isteğe tabi olarak veriliyor; Bu tefeciliğin ne kadar önemli olduğunu özellikle plandaki rakamı gördükten sonra anlamış oldum. Çünkü 1965'te tefecilikte kullanılan kredi miktarı 7 milyara yakındır, 6 milyar 700 milyon liradır. Şimdi bu tefecilikte kullanılan milyarların, çok küçük miktarlar halinde, fakat çok yüksek faizli ve koşulları çok ağır olarak özellikle dar gelirli küçük çiftçilere ve dar gelirli diğer vatandaşlara verildiği düşünülürse, o zaman az önce değerlendirdiğim krediler dağılımındaki haksızlığın ne kadar daha şiddetli olduğu ve küçük çiftçinin ve diğer dar gelirli yurttaşların bu tefecilik sistemi altında ne kadar ezildiği ortaya çıkar. Kaldı ki buna bir de küçük çiftçinin, orta halli çiftçinin gerekli krediyi bulamadığı için ekinini daha tarlada iken, hatta ekerken tüccara çok düşük fiyatla satması da eklenirse, bunların durumunun ağırlığı daha da açıkça ortaya çıkar.

Planda şöyle denilmektedir: "Yeni ve devamlı artış olanaklarına sahip kaynaklar bulmadan, yeni kredi kuruluşlarına gitmekten kaçınılacak, özel amaçlı sınırlı fonların mevcut kuruluşlar eliyle kullanılması sağlanacaktır." Bunun gerçekten uyulacağını ummak isteriz, özel bankaların sayısı gerektiğinden fazla çoğalmıştır. Bunların çoğunun mali durumlarının sağlam olmadığı bilinmektedir. Bunlardan bazıları kısa süreli özel amaçlar gözetilerek kurulmuş ve kısa zamanda iflase sürüklenmiştir. Bunlardan büyük kredi sağlayanlar borçlarını ödeyemez duruma düşmüş görünerek milyonların üstüne oturmuşlardır. Banka iflas durumunda ilan edilmiş ve mevduat sahiplerinin paraları 153 sayılı Yasayla kurulan fonlardan Devletçe ödenmiştir. Banka tasfiye fonu 1962'de 54 milyon lira iken 1965'te 205 milyon liraya yükselmiştir. Yani bu bozuk banka sisteminden bir avuç kişinin özel çıkarlar sağlaması artmıştır. Bu durum tek kelimeyle bir skandaldır. İkinci Beş Yıllık Planda bu konuda şöyle denilmektedir: "153 sayılı yasayla kurulan Bankalar Tasfiye Fonu ile ilgili uygulamada, Merkez Bankasınca fona verilen avansların miktarının süratle artması, sistemin gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır. Kısa devrede fondan yalnızca bankalardaki tasarruf mevduatı sahiplerine ödeme yapılmak üzere önlem alınması ve herhalde plan dönemi içinde belli miktarın altındaki tasarruf mevduatı için sigorta sistemi kurulması ele alınacaktır." Planın öngördüğü bu sistemin gözden geçirilip değiştirilmesini yürekten dileriz. Çünkü bu hali ile bu sistem dar ve orta gelirli küçük tasarruf sahiplerinden yüksek gelir kategorisindeki küçük gruplara bir gelir transferinden başka bir şey değildir. Ama derhal yine belirtelim

ki, Devlet eliyle kişi zengin etmenin bir başka yolu olan bu sistemin önümüzdeki dönem değiştirileceğinden kuşkuumuz vardır. Krediler sisteminin açık şekilde, özel sektörden, yüksek gelirli ve bir ayrıcalıklı azınlıktan yana işlediği yetişmiyormuş gibi önümüzdeki plan döneminde aynı azınlığın kredilerden daha da fazla yararlandırılması yoluna gidilecektir. Tamamen kamu sektörünün finanse edeceği ve Yasa Tasarısı halen komisyonlardan geçmiş olan özel Yatırım Bankası 100 binden aşağı olmamak üzere büyük krediler sağlayacaktır özel sektöre. Böylece kredi dolayısıyla gelir dağılımındaki eşitsizlik daha da artmış olacaktır.

Buraya kadar yaptığımız değerlendirmelerden çıkan başlıca iki sonuç, kredi dağılımının ülkenin kalkınmasına yararlı bir şekilde olmadığı, kredi politikasının buna yardım etmediğidir ki, özellikle dış ticaretin durumunda bu görülüyor. İkincisi de kredi dağılımının, gelir dağılımı gibi sosyal adalet ilkesine uygun olmadığı, daima ayrıcalıklı mutlu bir azınlığın lehine işlediği, büyük üretici kitlelerin ise krediden yoksun bırakıldığıdır.

Plan, kalkınma sorunu ve gelir dağılımıyla sıkı sıkıya bağlı olan iç ve dış krediler sorununa köklü, inandırıcı çözüm yolları getirmemektedir. Tasarruf mevduatının çekiciliğini artırmak, vadeli mevduatı özendirmek, farklı faiz hadleri uygulayarak geçici kredi politikası yürütmek gibi genel yetersiz önlemlerden öteye gitmemektedir. Bir bakıma gidemez de. Çünkü, kredi politikası aslında sosyal yapıyla, sosyal sınıflar sistemiyle ve dış politikada bağımsızlık sorunuyla yakından ilişkindir. Planda kalkınma sorununun sosyal yapıyla ilişkin olduğu, kalkınmayı engelleyen yapısal faktörler bulunduğu, bu yapısal engellerin kaldırılması gerektiği açıkça belirtilmektedir. Ama bu yapısal değişiklikleri gerçekleştirecek yöntemleri plan getirmemektedir. Çünkü gerekli yöntemlerin tercihi, Devlet Planlama Teşkilatının yetkileri içinde değildir. Bu tercihler politik karar konusudur. Politik tercih kararlarını veren bugünkü iktidar ise özel sektörü daha da güçlendirmek politikasıyla sosyal yapıyı değiştirecek tasarruflarda bulunacak bir iktidar değildir. Bundan dolayıdır ki, ekonomik kalkınmanın gerekleriyle iktidar politikası çatışma halindedir. Ve bunun içindir ki, planın bugünkü durumu ve kalkınma gereklerini inceleyen, açıklayan kısımlarıyla ileri sürdüğü önlemler, çözüm yolları uyuşmazlık içindedir. Ve ikinciler yani önlemler ve çözüm yolları çok zayıf ve yetersiz kalmaktadır. Bunun sorumluluğu planı hazırlayanlarda değil, politik iktidardadır. Politik iktidar, yalnızca kalkınma gerekleri ve planla çelişki içinde olmakla da kalmamaktadır. Sosyal yapıyı değiştirecek toprak reformunu, vergi reformunu yapmamakla, ekonomik yönden zayıf ve başkalarına bağlı sınıf ve zümreleri korumakla görevli sosyal devlet ilkesine uymamakla, özel mülkiyetin kamu yararına aykırı olamayacağı hükmünü dikkate almamakla Anayasayla da açık çelişki halindedir. Saygılarımla.

TİP Parlamentoda, Cilt 3, Sayfa 388-396